

U ATA5734/59 Skånela kyrka

Litteratur: H. Sabel, Skrivelse till Riksantikvarieämbetet 14/7 1959 (ATA dnr 4314/59); S. B. F. Jansson, Rapport till Riksantikvarieämbetet 16/9 1959 (ATA dnr 5734/59); Th. Snædal Brink, Rapport till Riksantikvarieämbetet 26/9 1978 (ATA dnr 4704/78); J. Owe, Svenskt runnamnsregister (1996), s. 127.

Avbildningar: N. Lagergren, foto 1958 (ATA).

FMIS: RAÄ Skånela 111:2

Fragmentet påträffades den 12 juli 1959 av Egon Lundgren, Upplands Väsby, i den norra bogårdsmuren, 10 m öster om kyrkogårdsgrinden. På denna plats undersöktes fragmentet av den 8 september Sven B. F. Jansson, som också målade upp ristningen. Jansson menade att fragmentet kunde stå kvar i muren. 1978 konstaterade Thorgunn Snædal att muren riskerade att rasa på flera ställen, och förordade därför att fragmentet skulle flyttas till vapenhuset. Stenen befann sig dock på samma plats ännu år 2006, då det inför en planerad renovering av kyrkogårdsmuren flyttades till den redskapsbod som ligger på den södra sidan av kyrkogården.

Grå granit. Fragmentet har ristning på två motstående sidor (se fig. 1). Dessa mäter enligt Jansson 46 × 38 cm resp. 45 × 40 cm. Stenens tjocklek uppges vara 41 cm. Jansson påpekar att ristningen »är mycket grund».

Inskrift:

A: ...ni · stin · - - ... mun · fala · - - ...
5 10 15

B: ...nan · fuþ-... · þan · - - ...
20 25

... *stæin* ... *mun(?) falla(?)* ... *þan(?)* ...
»... stenen ... må(?) falla(?) ... än(?)...»

Till läsningen: Jansson ger följande kommentarer till sin läsning: »5 i är ej stunget. I runan 7 är endast hst säker. Till höger om hst är ristningsytan vittrad och ojämn; möjligen kan här en grund **u**-bst skönjas. I 8 **m** har vänstra bst:s övre del gått förlorad genom kantbortfall. Av runan 15 återstår endast nedre hälften av en hst. I 16 **n** står vänstra bistaven i en djup kantskada. 20 **u** är ej stunget. Av runan 22 återstår endast huvudstavens mellersta del; inga spår av bistavar. Före sk framför 23 **þ** finnas inga ristningsspår. I 25 **n** är bst svag till höger om hst. Av runan 26 återstår endast huvudstavens nedra [sic!] hälft; övre delen har gått förlorad i en kantskada.»

Som Jansson har påpekat fragmentet »har tillhört en runsten av den oornerade typen», och troligtvis har inskriften en gång både varit lång och intressant. Nu återstår endast brottstycken av texten. I Samnordisk runtextdatabas finns följande normalisering, vilken återgår på ett förslag av Jan Owe 1996: ... [þe]nna(?) *stæin* ... *mun falla* ... *Nann(?)*/ [frøk]nan(?) *fað[ur](?) / fōð[ir](?) þan/þann* ...

3–6 **stin** återger rimligtvis en form av ordet *stæinn* »sten», men i vilket kasus och sammanhang går tyvärr inte att avgöra. Att de två föregående runorna 1–2 **ni** skulle utgöra slutet av ett demonstrativt pronomen ärt inte särskilt troligt eftersom runan 2 är **i**. En form **þini** för *þenna* verkar visserligen kunna beläggas i några inskrifter, men två av dessa är försvunna (Ög 192, Sm 136) och den tredje (U 759) innehåller flera felristningar. Formen

þani är i så fall bättre styrkt, men den verkar vara begränsad till inskrifter i Götaland och Danmark.¹ Ordföljden talar dock emot att 1–2 **ni** ska tolkas resterna av en bestämning till ordet *stein*.

Rimligare är förslaget att 8–14 **mun · fala** svarar mot *mun falla* »må falla». Däremot är det inte lätt att avgöra i vilket sammanhang dessa ord kan ha ingått i, men tänkbart är att de har tillhört ett versifierat avsnitt av texten. Man kan här erinra om raden *Borg mun falla, / veitk bana þjóðum* i början av vers 18 i Gunnlaugr Leifssons Merlinúspá 2. Denna har dock tillkommit först under 1200-talet, och kan därför inte vara citerad på Skånelastenen. Det bör också påpekas att såväl **mun** som **fala** också kan tolkas som andra ord än de föreslagna.

Beträffande det defekta 16–22 **...nan · fuþ-...** är det svårt att ha någon bestämd mening. Vad som kan sägas är att **fuþ-...** knappast skall tolkas som ack. *faður*. Exempel på *u*-omljudda former av detta ord saknas nämligen helt på de ornamenterade runstenarna i Uppland. Då faller också tanken att 16–18 **nan** skulle återge det sällsynta namnet *Nannr* (jfr NRL art. *Nannr*).

23–25 **þan** svarar rimligtvis mot konj. *þan, þæn* 'än' och kan ha ingått i en bön av typen *Guð hialpi hans and ok sálu bætr þan hann gærði til* »Gud hjälpe hans ande och själ bättre han förtjänade» (U 69). Varianter av denna bön är kända från flera andra runstenar av den ornamenterade typen (U 338, U 371, U 512, U 539, U 586) och det verkar därför mycket rimligt att den även kan ha funnits på Skånelastenen.

Fig. 1. Runstensfragmentet U ATA5734/59 från Skånela kyrka. Foto Nils Lagergren 1958 (ATA).

¹ Ög 121, Vg 152, Vg 189, Vg 190, Vg 193, Vg 195, DR 98, DR 109. Dessutom förekommer den i en medeltida inskrift från Gotland (G 28). Jfr också **þeni** på Sm 132.

Detta dokument ingår i ett digitalt supplement till *Upplands runinskrifter*, en del av korpusverket *Sveriges runinskrifter*. Supplementen publiceras fritt tillgängliga på Internet.

Texten är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter eller känner till källor som inte har utnyttjats är du välkommen att meddela författaren dessa på nedanstående e-postadress.

Författare: Magnus Källström
E-post: magnus.kallstrom@raa.se

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel. 08-5191 8000, Fax 08-660 7284
www.raa.se